

SIYOSIY ZAMONAVIY FANLARDA NORMATIV SIYOSIY NAZARIYALAR

Shukurov Hasanboy

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti Siyosatshunoslik yo'nalishi 3- kurs talabasi

Anotatsiya: Ushbu maqolada biz Siyosiy zamonaviy fanlarda normativ siyosiy nazariyalarni nimaga ishlatilishini ko'rib chiqamiz va Zamonaviy siyosatshunoslikni odatda qiyosiy siyosat, xalqaro munosabatlar va siyosiy nazariya kabi uchta kichik fanlarga bo'lish mumkin. Boshqa e'tiborga molik kichik fanlar — davlat siyosati va boshqaruvi, ichki siyosat va hukumat, siyosiy iqtisod va siyosiy metodologiya. Bundan tashqari, siyosatshunoslik iqtisod, huquq, sotsiologiya, tarix, falsafa, ijtimoiy geografiya, siyosiy antropologiya va psixologiya sohalari bilan bog'liq va ularga tayanadi.

Kalit so'zlar: Zamonaviylashish, fan, norma, nazariya, davlat, tarix, falsafa, metodologiya, munosabat, boshqaruv va siyosat.

Siyosiy-zamonaviy fanlarda "normativ siyosiy nazariyalar" deyilgan ichki qoidalar, siyosiy jarayonlarni tahlil qilishda ishlatiluvchi nazariyalar ma'nosini anglatadi. Bu nazariyalar o'z ichiga siyosiy amaliyotni shakllantirish va tahlil qilish jarayonida, siyosatning obyektiv vujudiga ta'sir ko'rsatadigan kriteriyalar va usullar to'plamini o'z ichiga oladi. Sizning savolingizga qarashli, bu nazariyalar siyosiy xabarnomalar, siyosiy partiyalar, davlat boshqaruv shakllari yoki boshqa siyosiy tahlillar jarayonida ishlatilishi mumkin. Agar sizning savolingizga oid ko'proq ma'lumot kerak bo'lsa, yordam berishni xohlamaymisiz.

Sizning so'rashingiz juda umumiy. Sizga qaysi siyosiy fanlar haqida ma'lumot kerak? Siyosiy fanlar tushunchalar o'rganish, siyosiy jarayonlarni tahlil qilish, davlat siyosati, diplomatiya, siyosiy partiyalar tuzilishi, siyosiy ideologiyalar yoki boshqa siyosiy mavzular haqida gaplashishni istaysizmi? Iltimos, kiritgan maqsadingizni to'liq ko'rsating, qo'llab-quvvatlash uchun yordam bera olaman.

Siyosiy nazariyalar, siyosiyotning, davlat boshqaruvning va ijtimoiy tizimning tahlil qilinishi, tavsif qilinishi va rivojlanishi uchun mo'ljallangan nazariyalar to'plami sifatida tushuniladi. Bu nazariyalar siyosiy jarayonlarni tushunish, aytish, shakllantirish va tahlil qilishda yordam beradi. Ularning asosiy maqsadi siyosiy

olaylarni yaxshi tushunish, ularning o'zaro aloqalarini tahlil qilish va siyosiy qarorlarni olaylarga asoslangan ravishda qabul qilishda yordam berishdir.

Siyosiy nazariyalar o'zgaruvchan va ko'p toifali bo'lib, ularning har biri siyosiyotning biror nuqtai nazaridan o'zini ifodalovchi va rivojlanayotgan siyosiyotga jismonan ta'sir ko'rsatadigan maxsus ko'rsatmalardir. Nazariyalar siyosiyga oid ma'lumot va tushunchalarni o'rganishda, siyosiyotning mahsuloti bo'lgan siyosiy karorlarni qabul qilish va amalga oshirishda vaqtincha yoki doimiy kadrlar sifatida xizmat qilishda foydali bo'ladi.

Siyosiy nazariyalar ko'p xil metodologiyalar va o'qitish usullari asosida o'qitiladi va tadqiq etiladi. Ularga marxalangan siyosiy fikrlar, siyosiy teoriyalar, siyosiy falsafalar va boshqalar kiradi. Ularning maqsadlari siyosiyotning o'ziga xos maxsusliklarini va umumiy qoidalarni, normativ va empirik siyosiy talablarini va bu yo'l-ko'rsatmalarni adolatli bir usulda tushunish, ta'lim berish va o'rganishni o'z ichiga oladi.

Zamonaviy siyosiy nazariyalar, siyosiy tizimlarni o'rganish va tahlil qilish jarayonida ishlatiluvchi nazariyalar to'plamini anglatadi. Bu nazariyalar, zamonaviy siyosiy jarayonlarni tushunish, siyosatshunoslik sohasida tajribani rivojlantirish, siyosiy tahlil va prognozlashni amalga oshirishni maqsad qiladi.

Zamonaviy siyosiy nazariyalar, siyosiy jarayonlarni izchil tahlil qilish, siyosiy vaziyatlarni tushunish, siyosiy imperiyalizm, jang va tinchlik, demokratiya va boshqaruv shakllari, siyosiy islohotlar va boshqa muhim mavzularni o'rganishda va tahlil qilishda yordam beradi.

Ushbu nazariyalar siyosiy fanlarda, diplomatik tahlil va boshqa zamonaviy siyosiy tahlilning zamonaviy mohiyatini o'rganishda muhim ahamiyatga ega. Agar sizga zamonaviy siyosiy nazariyalar yoki boshqa siyosiy mavzular bo'yicha batafsil ma'lumot kerak bo'lsa, menga so'rashdan xursand bo'laman.

Siz siyosiy fanlar yoki siyosiyot bo'yicha nima haqida ma'lumot olishni istaysiz? Siyosiy fan siyosiyotning tizimiy va nazariy asoslariga oid tadqiqotlar, tushunchalar, va o'quv kurslari orqali o'rganiladigan va o'qitiladigan fan sifatida tushuniladi. Siyosiyot, diplomatiya, davlat boshqaruv shakllari, siyosiy partiyalar, siyosiy ideologiyalar, jamiyat siyosati va boshqa muhim siyosiy mavzular siyosiy fanlar doirasida o'rganiladi. Agar sizning suhbatimizda biron-bir siyosiy mavzu haqida batafsil ma'lumot olishni istaysiz bo'lsa, iltimos, so'rang yoki taklif qiling, menga xursand bo'lish ajoyib bo'ladi.

Normativ siyosiy fan, siyosiyotning uning qaysi holatda bo'lishi kerakligini, qanday b'ylishi lozimligini, qandayligi, qaysi siyosiy qarorlar olayotganligi to'g'risida tushuntirilgan normativ va falsafiy qarorlarning o'rganilganligi sifatida tushuniladi. Bu fan, siyosiyotning qaysi, u holda qanday ravishda bo'lishi kerakligi to'g'risidagi quyidagi normativ masalalarni o'rganadi:

1. Siyosiy hukumat tizimi va uning boshqarish organlari.
2. Davlatning huquqiy tuzilmalarini, siyosiy institutlarini va ularning faoliyatini tartibga solish.
3. Siyasatshunoslik sohasida huquqiy va axboladiy vaziyatlar, siyosiyotning falsafiy va normativ analizi.
4. Normativ va huquqiy siyosiy tizimlar, maslaxat huquqiy jihozlari va uning faoliyati, siyosiy va huquqiy tizimlar o'rtasidagi munosabatlar.

Normativ siyosiy fan, siyosiyotning huquqiy va normativ tuzilmasiga oid mamlakatning maxsusliklarini, siyosiyotning qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish siyosati, siyosiy hayotning normal va ideal holatini jismoniy tasavvurlardan tashqarida chuqur falsafiy va normativ-analitik tahlil usullaridan tashkil topgan fan sifatida o'rganiladi. Bu fan, siyosiyotning huquqiy va demokratik tushunchalarni, siyosiy tashkilot va institutlarini o'rganishga yordam beradi. Agar sizga normativ siyosiy fanlar yoki boshqa siyosiy mavzular bo'yicha qo'llab-quvvat kerak bo'lsa, iltimos, menga so'rashdan xursand bo'ling.

Siyosatshunoslikning eng muhim vazifalaridan biri, xuddi boshqa fan kabi, bilimdir. Siyosatshunoslik o'zining barcha tarkibiy galereyalarida xavfsizlikni ta'minlashga, siyosiy hayotning turli galleylarini qayta ko'rib chiqishga, bilimni oshirishga, siyosiy jarayonlarning qonuniyatlari va istiqbollarini ochib berishga tengdir. Siyosiy hodisalarni tan olishning metodologik tamoyillarini tebranadigan fundamental nazariy tadqiqot bo'lib xizmat qilish, shuningdek, o'rta empirik tadqiqotlarsiz, bu ilmiy jihatdan boy faktik material, hayotning boshqa narsalari haqida aniq ma'lumot beradi.

Hayotni ratsionalizatsiya qilish funktsiyasi kognitiv funktsiya bilan chambarchas bog'liq. Siyosatshunoslik qatlamli siyosiy jarayonlarning xiralashishini tushuntiradi, bu jarayonlarning oqilona mexanizmini inson maqsadlari, manfaatlari va ambitsiyalarining o'zaro ta'siri sifatida ochib beradi. Zavdyaki tsomu politichní í nabuvayut aniq va mavjud vodomosti índivída belgi.

Siyosiy hayotda, ilgari rejalashtirilganidek, o'z maqsadlarini qo'yadigan, manfaatlarga ega bo'lgan odamlar bor. Va u erda qadriyatlar va manfaatlar, har doim mavjud bo'lgan qadriyatlar va ideallar haqida gapirish mumkin. Siyosatshunoslik

siyosiy hayotning qadriyatlari va ideallarini jonlantirishga, siyosiy faoliyatni ushbu qadriyatlarni amalga oshirishga, sokin chi va boshqa ijtimoiy ideallarga erishishga yo'naltirishga chaqiriladi.

Qanday qilib bunday qadriyatlar erkinlik, ijtimoiy adolat, birodarlik qadriyatlari bo'lishi mumkin. Yak ídeal - suspílstva o'sha chi ínshoy turining pobudova, eng samarali va insonparvarlik yo'naltirilgan siyosiy tizimni yaratish. Kim siyosatshunoslikning me'yoriy-qiyimatli funksiyasiga ega.

Siyosatshunoslikka rahbarlik qilishning amaliy ahamiyati uning jamiyat siyosiy hayotining rivojlanish tendentsiyalari haqida ilmiy asoslangan bashorat qilishga qodirligida ham namoyon bo'ladi. Siyosatshunoslikning butun prognostik funktsiyasi kimda namoyon bo'ladi. Ma'lumotlarning siyosatshunosligi: 1) imkoniyatlar doirasi haqidagi uzoq muddatli prognoz siyosiy rivojlanish ushbu tarixiy bosqichdagi boshqa erlar; 2) keng ko'lamli siyosiy harakatlar uchun turli xil variantlardagi teri kasalliklari bilan bog'liq kelajakdagi jarayonlarning muqobil stsenariylarini taqdim etish; 3) razrahuvat muqobil variantlari, shu jumladan, yon ta'siri bilan teri ustida foydalanish mumkin. Va ko'pincha siyosatshunoslar mamlakat va mintaqadagi siyosiy vaziyatning rivojlanishi, tinch chi va boshqa siyosiy liderlar, partiyalar istiqbollari haqida qisqa muddatli prognozlar beradi.

Siyosatshunoslik davlat siyosatini ishlab chiqishda hech qanday amaliy ahamiyatga ega bo'lmasligi mumkin. Siyosiy ma'lumotlar asosida siyosiy ahamiyatga ega ijtimoiy muammolarni ko'rish mezonlari ishlab chiqilmoqda, zarur axborotlar ta'minlanmoqda, ijtimoiy va milliy mudofaa siyosati izchil shakllantirilmoqda, ijtimoiy ziddiyatlar himoya qilinmoqda.

Adabiyotlar;

1. Aliqoriyev N.S. Sotsiologiya va ta'lim taraqqiyoti. Ta'lim muammolari, ilmiy uslubiy yutuqlar va ilg'or tajribalar. T,2, 1998
2. Andreyev Yu.M. Korjevskaya N.M. Sotsialnie instituto', soderjanie, funksii, kontrol. Sverdlovsk, 1989
3. Bekmurodov M. Sotsiologiya asoslari, T., "Fan" nashriyoti 1994
4. Dvoretzkaya G.V., Maxnarilov V.Ya. Sotsiologiya truda: Ucheb. posobie. M., 1989
5. Matskovskiy M.S. Sotsiologiya semi. Problemi teorii, metodologiya i metodiki. M., 1989
6. Kukushkina E.I. Sotsiologicheskoe obrazovanie v Rossii XIX—nachala XX v. M., 1989